

دوره توانمندسازی معلمان کتاب زبان انگلیسی (جلد ۲) دوره اول متوسطه پیش حرفه‌ای

جلسه اول: مبانی و کلیات

احمد رضانی

عضو گروه تألیف کتاب زبان انگلیسی دانش آموزان با نیازهای ویژه

نمای کلی

- لزوم بازنگری در برنامه آموزش زبان انگلیسی
- اسناد بالادستی
- جایگاه زبان انگلیسی در برنامه آموزشی
- اهمیت و ضرورت آموزش زبان انگلیسی
- نحوه علاقمند کردن دانش آموزان به زبان انگلیسی
- اهداف و شایستگی های درس زبان انگلیسی در دوره اول متوسطه پیش حرفه ای
- منابع تهیه محتوا
- معرفی بسته آموزشی زبان انگلیسی

لزوم بازنگری در برنامه آموزش زبان انگلیسی

- آغاز آموزش انگلیسی به دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی (نخستین دوره آموزش سال‌های ۱۳۸۷ - ۱۳۸۸ - ۱۳۸۹)
- بازخوردهای معلمان و والدین در مورد ضعف محتوای آموزشی
- گزارش‌های مستند مبتنی بر بازدیدهای آموزشی انجام شده در واحد کارشناسی گروه کم‌توان ذهنی
- نقد و بررسی انجام شده در مورد کتاب‌های سه پایه در سال ۱۳۹۷

اسناد بالادستی

برنامه‌ریزی درس زبان انگلیسی برای دانش‌آموزان دوره اول متوسطه پیش‌حرفه‌ای بر اساس اسناد زیر و نیاز دانش‌آموزان این دوره، در برنامه درسی آنها لحاظ شده است.

برنامه درسی ملی

در بند ۸/۲/۱ از مبانی درسی ملی (مبانی انسان شناختی)، آمده است: انسان موجودی است که استعدادهای متنوع، قابل رشد و تعالی مداوم دارد.

در قسمت قلمرو از حوزه تربیت و یادگیری زبان‌های خارجی آمده است که: «آموزش زبان‌های خارجی از ابتدای دوره متوسطه اول آغاز می‌شود و هدف آن آموزش چهار مهارت زبانی و آشناسازی با مهارت‌های ارتباطی در چهارچوب جهت‌گیری‌های مورد نظر خواهد بود.»

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

راهکار ۱-۱ از هدف شماره ۱ سند تحول بنیادی (پرورش تربیت‌یافتگان) درسی موجود به طراحی، تدوین و اجرای برنامه درسی ملی بر اساس اسناد تحول راهبردی و باز تولید برنامه درسی اشاره دارد.

راهکار ۵-۱ به ارائه آموزش زبان خارجی در چهارچوب بخش انتخابی (نیمه تجویزی) برنامه درسی، بازتاب، اصل تثبیت و تقویت هویت اسلامی-ایرانی اشاره نموده است.

جایگاه زبان انگلیسی در برنامه آموزشی

حوزه تربیت و یادگیری

آموزش زبان‌های خارجی دهمین حوزه تربیت و یادگیری در برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران است. سند یاد شده ضرورت یادگیری زبان‌های خارجی را بیان کرده و در سند حاضر نیز به قدر وسع از آن سخن رفته است. در بخش قلمرو حوزه، گروه تألیف ارتباط، حل مسئله و مهارت‌های چهارگانه زبانی را متناسب با توانایی‌های ذهنی و زبانی این گروه از دانش‌آموزان ملحوظ داشته است. طبق برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران این برنامه از دوره اول متوسطه آغاز می‌شود.

همچنانکه در سند برنامه درسی ملی سخن از یادگیری زبان‌های خارجی رفته و تصریح به یکی از زبان‌های انگلیسی، فرانسوی، آلمانی یا سایر زبان‌ها به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش شده است، در برنامه آموزشی دوره متوسطه اول کودکان کم‌توان ذهنی درس زبان انگلیسی، درسی انتخابی است و این امکان فراهم شده است که در آینده بتوان زبان‌های مختلفی را در اختیار دانش‌آموزان گذاشت.

متناسب با رهنمودهای سند برنامه درسی ملی برای جهت‌گیری‌های کلی در سازمان دهی محتوا و آموزش حوزه زبان‌های خارجی، به فراخور توانایی‌های شناختی دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی نیازهای اولیه زندگی روزمره، بهداشت و سلامت، محیط بومی، فرهنگ ایرانی-اسلامی و ارزش‌های ملی به ترتیب در این برنامه گنجانده است.

بر اساس اصل جامعیت از همین سند، امیدواریم بتوانیم آموزش زبان انگلیسی را برای دوره دوم متوسطه دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی نیز پیشنهاد بدهیم.

اهمیت و ضرورت آموزش زبان انگلیسی

- وایت (۲۰۱۵) یادگیری زبانی دیگر موقعیت‌هایی را پیش روی دانش‌آموزان قرار می‌دهد که از بسیاری جهات با آنچه از آموزش سایر مواد درسی عاید آنها می‌شود متفاوت است. این دستاوردها عبارتند از: امکان تحقیق و کند-وکاو در زبان و فرهنگ بومی خود، مقایسه فرهنگ و زبانی دیگر با زبان و فرهنگ بومی، فراگیری مهارت‌های برقراری ارتباط در زبانی دیگر، تفکر انتقادی نسبت به محیط پیرامون و توانایی در پذیرش دیگران.
- دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی می‌توانند زبان انگلیسی را یاد بگیرند.
- در انگلستان بیش از ۲۲۹۰۰۰ دانش‌آموز با نیازهای ویژه آموزشی مشغول به تحصیل هستند که بسیاری از آنها توانسته‌اند زبان‌های فرانسه، اسپانیایی، و آلمانی را به عنوان زبان خارجی با موفقیت بیاموزند.
- فراهم آوردن امکان یادگیری زبان خارجی فرصتی است که نباید این گروه را از آن محروم کرد. برای این گروه از دانش‌آموزان حتی مواجهه با زبان تجربه مثبتی به همراه دارد.
- یادگیری زبانی دیگر می‌تواند تجربه‌های گسترده‌ای برای فرد فراهم آورد. این تجربه بر تعامل اجتماعی، رشد فردی، اکتشاف خلاقانه، و رشد فکری و مهارتی کودک اثر می‌گذارد. در واقع، دانستن زبانی دیگر برای فرد دارای نیازهای ویژه، ارزش و هویتی اجتماعی فراتر از «نیازهای ویژه» فراهم می‌آورد (استیونز و مارش، ۲۰۰۵: ۱۱۳).
- اسپارکس (۲۰۰۹) معتقد است یادگیری زبان دوم در فرایند سوادآموزی زبان اول نیز موثر است؛ امکان فراگیری مهارت‌های برقراری ارتباط به زبانی دیگر را فراهم می‌کند؛ امکان کندوکاو و مقایسه زبان و فرهنگ بومی با فرهنگ و زبانی خارجی را میسر می‌سازد؛ و موجب تقویت توانایی در پذیرش دیگران می‌شود.

نحوه علاقمند کردن دانش آموزان به زبان انگلیسی

معلمان می توانند:

- پیش از شروع درس، سطح توجه دانش آموزان را بالا ببرند؛
- برای مفهوم سازی و ایجاد انگیزه از تصاویر استفاده کنند؛
- تعداد مفاهیم بیان شده در یک زمان را کاهش دهند؛
- تکالیف طولانی را به مراحل کوچک تر تقسیم کنند؛
- از تکالیف و تمرین های متنوع یادگیری استفاده کنند؛
- از روش های مشارکتی در روند آموزش استفاده کنند؛
- به صورت مستمر پیشرفت یادگیری هر دانش آموز را ثبت کنند؛
- نسبت به یادگیری هر دانش آموز بازخورد مثبت ارائه دهند؛
- از ضبط صوت، رایانه و سایر وسایل کمک آموزشی استفاده کنند؛
- زمان بیشتری به انجام تکالیف اختصاص دهند؛
- زمان استراحت برای دانش آموزان پیش از شروع مبحث جدید اختصاص دهند.

اهداف و شایستگی‌های درس زبان انگلیسی در دوره اول متوسطه پیش حرفه‌ای

- اهداف و شایستگی‌های درس زبان انگلیسی در دوره اول متوسطه پیش حرفه‌ای عبارت است از:
- آشنایی با زبان نوشتاری و زبان گفتاری (نظام صوتی و معنایی) زبان انگلیسی،
- توانایی خواندن و نوشتن واژه‌ها، عبارت‌ها، جمله‌های ساده و اعداد (به رقم) زبان انگلیسی،
- توانایی بیان صحیح واژه‌ها، عبارت‌ها، جمله‌های ساده و اعداد زبان انگلیسی،
- آشنایی با دستور زبان انگلیسی به طور ضمنی،
- درک و اجرای جمله‌های دستوری ساده (امری)،
- آشنایی با نحوه ارتباط کلامی با یکدیگر و توانایی انجام مکالمه‌های ساده به زبان انگلیسی،
- توانایی استفاده از واژه‌ها، عبارت‌ها و جمله‌های ساده و پرکاربرد زبان انگلیسی در موقعیت‌های مختلف زندگی،
- علاقمندی به یادگیری و استفاده از زبان انگلیسی در زمینه‌های نوشتن و خواندن و انجام محاوره‌های روزمره،
- خودانگیختگی در استفاده از آموخته‌های انگلیسی و تمایل به انجام مکالمه و ارتباط کلامی با دیگران به زبان انگلیسی در زندگی،
- بهبود حس اعتماد به نفس با یادگیری زبان انگلیسی.

منابع تهیه محتوا

- برنامه اعلام شده از سوی سازمان آموزش و پرورش استثنایی
- مطالعه تطبیقی (کشورهای هلند، آلمان، اندونزی، کره جنوبی، امارات) با تمرکز بر کشور هلند و آلمان
- اهداف آموزش زبان انگلیسی دانش‌آموزان عادی و مناسب‌سازی آن بر اساس ویژگی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه

The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR)

- شبکه واژگانی **Word Net**
- واژگان پایه انگلیسی و فارسی **Core Vocabulary**

ادامه

- نیازسنجی (مصاحبه با معلمان و دانش‌آموزان)
- بازنگری در اهداف تدوین کتاب در گروه
- بررسی موضوعات کتاب درسی در دوره ابتدایی
- تدوین راهنمای برنامه درسی (معرفی اجزا)
- طرح‌ریزی ساختار جدید برای کتاب
- اعتباربخشی (معلم، متخصصان، گروه کانونی)

بسته آموزشی زبان انگلیسی

- ▶ کتاب درسی (درس و کار)،
- ▶ کتاب راهنمای معلم،
- ▶ پوستر،
- ▶ کارت آموزشی،
- ▶ فایل های صوتی،
- ▶ فیلم راهنمای معلم